Leto XVIII. V.b.b. Klagenfurt (Celovec), dne 16. februarja 1938 Št. 7.

Herrn Scheriau,
vig. Bischitz,
Kappel 19,
P. Velzelsdorf, Ktn.

KOROŠKI SLOVENEC

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEC“. Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov: Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Viktringerring 26

List za politiko, gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

60 milijonarjev ali — ljudstvo!

Ogromen kolos so Zedinjene države Amerike. Površina njihovega ozemlja meri 7,48 milijonov kvadratnih kilometrov, tod živi nekako 130 milijonov ljudstva, ki se z neko samozavestjo šteje za državljana novega sveta. A gospodarske skrbi novega sveta niso nič manjše od naših. Izza zadnjih mesecev se množijo poročila o nazadovanju gospodarske konjunkture. Z nastopom sedanjega prezidenta Roosevelta je bilo opaziti splošno zboljšanje gospodarskih prilik, ki pa se je pred meseci ustavilo. S koncem minulega leta beleži industrija vobče, predvsem pa težka industrija, najnižjo točko zadnjega dvajsetletja. Število brezposelnih cenijo na 10 do 11 milijonov.

Roosevelt je v boju zoper gospodarsko krizo izustil krilatico: Ali naj vlada Ameriko 60 milijonarjev ali ljudstvo. S tem je dodobra označil jedro ameriškega vprašanja. Amerika, katero mnogi hvalisajo za deželo svobode in demokracije, je v resnici vladana od 60 dolarskih milijonarjev. Ti so lastniki najbogatejšega kosa vsega sveta. Oni imajo v svoji lasti zaklade zemlje, razpolagajo z najvažnejšimi industrijskimi panogami in so posestniki neverjetnih nedarnih svot. En sam interes poznajo: svoj dobiček, svoj profit. Nikdar se niso brigali za svoje obveznosti napram družbi, nikdar niso storili ničesar razen, kar jim je narekovala njihova korist. Kot razred zase, zvišen nad ljudstvom in maso živijo svoje posebno življenje, medsebojno le občujejo, medsebojno se ženijo. Doslej jih je življenje razvajalo, poznali so ga samo od njegove najbolj sončne strani. Gospodovali so kot nedotakljivi bogovi nad javnim življenjem, s svojim denarjem ustvarjali javno mnenje in vodili ameriško politiko.

60 milijonarjev ali ljudstvo! to je bojna napoved ameriškega prezidenta ameriškim denarnim mogotcem. Za njim stoji ljudstvo, to dokazujejo volilne številke. Proti sebi pa ima kralje ameriških financ in ameriške industrije. Kdor pozna Ameriko in njen svojevrstni družabni in gospodarski ustroj, ve, kaj to pomeni. Že doslej so kapitalistični mogotci ovirali Roosevelta pri njegovem reformnem delu. Najvišji sodni dvor Zedinjenih ameriških držav je razveljavil cele odstavke Rooseveltovega reformnega načrta — tako velika je sila denarja v Ameriki! Nedavno je kongres na posebnem zborovanju zavrnil vse vladne predloge, ki naj bi prinesli pomoč ogroženim brezposelnikom in farmarjem — toliko velja v Ameriki denar. Meščansko časopisje očita predsedniku, da skuša okrniti ameriško demokracijo in da stremi za diktatorskim stolčkom. Tole o demokraciji je postala v Ameriki nova parola — na željo gospodov finančnikov, katere je redila in vzredila ameriška demokracija. Predsednik pa se ob vsaki priliki trudi, da poudari svoje demokratično mišljenje in proti dosedanji ameriški tradiciji je napovedal za ves svet neizprosen boj Amerike za zmago demokracije.

Roosevelt je drzen politik. Brez njega bi Amerika bila že davno plen boljševizma. Okoli leta 1930 je kriza ameriškega kapitalizma dosegala svoj višek. Število brezposelnih je dosegalo 30 milijonov in za te milijone ni bilo v državnih in zasebnih blagajnah nobenih sredstev. Brez Roosevelta bi danes Amerika že delila usodo nesrečne Rusije, v obup prisiljene množice bi se polastili brezvestni temni agenti, kakoršnih je tudi v Ameriki dovolj, in množica bi segla po strašni samopomoči, kateri bi sledila krvoprelitja in brezmerna opustošenja. Da je bila Amerika doslej obvarovana te najhujše šibe sveta, se ima zahvaliti v največji meri svojemu prezidentu, ki je kot prvi odgovorni Američan povzdignil glas za socialno pravičnost. V bistvu kapitalističnega gospodarstva, ki ga tudi Roosevelt ni mogel in ne bo mogel odpraviti, je, da se v presledku gotovih let vračajo gospodarske motnje in krize, kakoršna je zajela Ameriko v zadnjih mesecih. A gospodarski strokovnjaki sodijo, da je ameriška proizvodnja dosegla svojo najnižjo točko in bo polahno začela spet naraščati. Zdravo je ameriško kreditno gospodarstvo in katastrof velikih denarnih zavodov ni več pričakovati. — Poglavje zase tvori najnovejša parola Amerike: obroževanje. Orožje je mrtev kapital, ki ali zarjavi, zastari ali se v najboljšem — če hočete: najslabšem — slučaju vojne uniči. Izdelovanje orožja in ostalih vojnih potrebščin nedvomno zaposli dolgo vrsto industrijskih panog, procvitanje le-teh ima za posledico neke vrste izravnoteženje ostalih gospodarskih področij do kmetijstva. A izkušnja predvojnega, medvojnega in povojnega gospodarstva Evrope uči, da je zaposlitev gospodarstva iz oboroževanja nevarna, često zelo nevarna gospodarska injekcija. Na orožju sloneči gospodarski procvit je samo prehoden, bežen in le prehitro mu sledi gospodarski zastoj, hujši od onega pred začetkom oboroževanja. Kajti vprašanja, kaj potem, ko bo oboroževanje dovršeno in bodo denarni prihranki izčrpani, doslej še noben gospodarstvenik na svetu ni zamogel povoljno rešiti. Pa to okoli oboroževanja končno ni zgolj vprašanje Amerike, marveč v še večji meri vprašanje že danes obubožane Evrope.

V očigled Rooseveltovi odločnosti pri reševanju ameriškega gospodarskega in družabnega življenja, bodočnost novega sveta tam preko oceana nikakor ni nujno temna. Naj se Rooseveltov junaški poizkus, ki naj spet upostavi pravico malih in bednih, posreči ali ne, ideja socialne pravice ne bo v Ameriki več zamrla in je tudi diktatura 60 denarnih mogočnikov ne bo več odpravila. Roosevelt je vzbudil in izklesal Američanom vest socialne odgovornosti in je s tem ustvaril predpogoj one velike reforme, kateri bo podvržena liki Evropa tudi Amerika. Za njim bodo zastopali idejo obče blaginje in obče pravice, ta osnovna načela krščanskega družabnega in gospodarskega reda, drugi in vodili novi svet v novo življenje.

Schuschnigg in Hitler sta se sestala

V Berchtesgadnu na Bavarskem sta se minulo soboto sestala avstrijski kancler Schuschnigg in nemški vodja in kancler Hitler. Sestanek se je vršil na izrecno Hitlerjevo željo. Vzbudil je v mednarodni javnosti izredno pozornost, kar dokazuje dejstvo, da igra posebno Avstrija pri ohranitvi miru in ravnotežja v Evropi veliko vlogo.

O pogovorih ni nič znanega. Nedvomno pa so se tikali medsebojnih odnošajev med državama. Dogovor med Nemčijo in Avstrijo od 11. julija 1936 je povsem verjetno bil podlaga pomenkov. Bistveni stavek tega dogovora pravi, da se Nemčija obveže, da priznava polno neodvisnost Avstrije in da smatra notranjo-politično ureditev Avstrije z vprašanjem avstrijskega narodnega socializma vred za izključno avstrijsko zadevo, katere se Nemčija ne bo dotikala. Avstrija se je istočasno zavezala, da se ne bo vmešavala v notranje nemške zadeve in da se bo v osnovi držala linije, ki odgovarja dejstvu, da je nemška država.

Uradno poročilo o sestanku poudarja, da je vabilo za sestanek izdal Hitler. Ta poudarek pove mnogo, zelo mnogo. Hitlerju, ki bi imel namen zavojevanja Avstrije, bi ne moglo biti mnogo ležeče na sestanku z odgovornim voditeljem Avstraje. **Sedanji Nemčiji, ki še ni prebolela posledic 4. februarja, je gotovo mnogo na tem, da živi predvsem s svojo avstrijsko sosedo v urejenih odnošajih.** Čujejo se glasovi, da pomeni dan 12. februar novo razdobje med obema nemškima državama, ki bo končnoveljavno ukinil podtalno povdarjeno-nacionalno rovarjenje proti sedanjemu ustroju Avstrije in njegovim činiteljem. To bi se reklo, da se je narodni socializem sprijaznil s tem, da bi **vsako nasilje proti Avstriji izvalo dalekosežne mednarodne konflikte,** kateri bi se najbrže ne končali več mirnim potom. Kajti poleg Avstrije se nahajajo v Podonavju še druge, večje države, n. pr. Čehoslovaška i. dr. v sličnem položaju in bi katerekoli spremembe nikakor ne sprejele prekrižanih rok.

Naša iskrena želja mora biti, da se upostavi med nemškima državama prepotrebni mir, ker je to jamstvo nemotenega nadaljnega razvoja. Plemenitega tekmovanja dveh naziranj o narodu in državi v okvirju enega ljudstva pa seve tak dogovor ne more in tudi noče ukiniti.

Minister dr. Pernter o mladinski vzgoji. Nedavno je imel minister dr. Pernter velik govor, na katerem je poudaril, da v Avstriji nikakor ni treba naglašati besede „nacionalen“. Kajti izvzemši državizveste narodne manjšine, katerih narodnost spoštujemo in jim dovoljujemo svoboden razvoj, smo vsi zavedni Nemci v svobodni nemški državi. Država mora in bo vztrajala na tem, da se mladina, če treba proti volji starišev, vzgaja v avstrijskem duhu in bo vsako protidržavnost v področju mladinske vzgoje najstrožje kaznovala. Minister je še poudaril važnost organizacije „Oesterreichisches Jungvolk“, ki ima danes 350.000 članov.

Konkordat v Jugoslaviji. Vlada dr. Stojadinoviča je sporočila zborujočim pravoslavnim škofom, da je vprašanje sporazuma države z Vatikanom stavila s sporeda. Pravoslavni škofje so sporočilo z zadovoljstvom vzeli na znanje in bodo med pravoslavno cerkvijo in državo upostavili spet redne odnošaje ter ukinili kazni, izrečene nad člani vlade in zbornice, ki so glasovali za konkordat. — Dr. Stojadinovič je nedavno poudaril, da je bila prva njegova skrb ureditev gospodarskih in finančnih prilik države, druga zavarovanje miru na vseh državnih mejah, nakar sledi sedaj vprašanje notranje politike in sicer predvsem ureditev hrvatskega vprašanja. G. predsedniku bi bilo želeti, da ima tudi v notranji politiki enako srečno roko, kakor v zunanji. — Razveseljiv pojav beleži jugoslovansko kreditno gospodarstvo. Po letih začenjajo hranilnice in posojilnice spet redno poslovati. Narodna banka in poštna hranilnica sta otvorili kreditnim organizacijam potrebni kredit in sicer proti zastavi obligacij iz salda kmečkega dolga, ki ga imajo pri Privilegirani banki. Dolgoletni napori za zopetno likvidacijo kreditnih zadrug v državi so torej kronani z uspehom.

Nemci v Jugoslaviji. Svoječasno smo v pojasnilo notranjih prilik Nemcev v Jugoslaviji priobčili po dunajski nemško-narodni korespondenci članek dr. Hasslingerja, vodje mladonemškega gibanja. Najnovejša poročila javljajo, da so se pogajanja med voditelji raznih struj med nemško manjšino izjalovila in da postaja cepitev še očitnejša. Nedavno so tirjali od nemškega sanatorja dr. Krafta, naj odloži svoje funkcije v nemški gospodarski zadrugi. — V Hasslingerjevem članku omenjeno število Nemcev v Jugoslaviji (800.000) ni seve nikakor objektivno. Südmarkin „Grenzland“ n. pr. navaja 700.000 Nemcev v Jugoslaviji, v berlinski reviji „Volk und Reich“ jih v januarski številki naštejejo 680.000, uradno štetje iz leta 1931 pa ugotavlja okroglo 500.000 Nemcev.

Nemška poroka v Nemčiji. Takole poročajo civilno v rajhu: Ko stopita ženin in nevesta v poročno dvorano, zaigra v ozadju orkester, nakar pregleda poročni uradnik, če so listine v redu; nato vstane ter slovesno nagovori poročni par z besedami o pomenu družine, o čistokrvnem plemenu, stavi par obrednih vprašanj, med katerimi vedno igra godba, končno odpojejo vsi navzoči stoječ himno „Deutschland über alles“, priče podpišejo poročno listino, poročenca izmenjata prstana, potem še enkrat godba in — poroka je končana. Te nemške poroke spremljajo posebne posledice. Predlanskim je bilo ločenih nad 50.000 zakonskih parov, Berlin in Hamburg tekmujeta kot velemesti po številu ločitev. Katoliška „Schildwache“ pripominja: Državna muzika novega poganstva, ki spremlja nemške poroke, je nagrobnica krščanskega družinskega in družabnega življenja in bo postala nagrobnica velikega naroda. Nemčija mora spet postati majhna, čisto majhna, da se iz nižin novega poganstva spet dvigne do resnične krščanske veličine.

Tudi Grčija gre v fašizem. Vlada predsednika Metaxasa je pobuno voditeljev političnih strank v kali zadušila ter upostavila avtoritaren režim. Vojska po uradnih vesteh na puču ni bila soudele-

žena. 23 voditeljev političnega življenja v državi je vlada poslala v prognanstvo na egejske otoke. Sedaj se nadeja, da bo zavladal v deželi mir, in se bo posvetila sanaciji perečih gospodarskih vprašanj, ki v Grčiji niso nič manj kot drugod.

Rumunija pa proč od fašizma. Nenadno je kralj Karol odpoklical avtoritarno vlado predsednika Goge. Vzroke nepričakovanega koraka vidijo mnogi v pritisku francoskih in ingleških denarnih krogov, ki so zagrozili z odtegnitvijo denarnih dajatev Rumuniji. Kralj je nato imenoval patrijarha rumunske pravoslavne cerkve Mirona Christea za ministrskega predsednika ter mu pridelil vodje rumunskih strank, izvzemši kmetijske in krščansko-nacionalne stranke, kot ministre. Volitve, ki bi se imele vršiti v marcu, so odgodene na nedoločen čas. Poleg dosedanje vladne stranke in kmetijcev stojijo v opoziciji tudi rumunski fašisti, organizirani v Železni gardi, ter se nadejajo iz sedaj sklenjenega kompromisa novega razmaha svojih, za radikalizem navdušenih vrst. Zaenkrat jih je vlada z razpustom vseh političnih strank prehitela.

Anglija in Italija se zbližujeta. Londonski poslanik Italije Grandi se je že četrtič razgovarjal z angleškim zunanjim ministrom Edenom. Sodijo, da se Italija in Anglija zbližujeta in da bo vprašanje Španije podlaga novega sporazuma. Italija je pripravljena za odpoklic svojih prostovoljcev iz Španije in dela na to, da nevtralen odbor prouči vprašanje prostovoljcev, predlaga njihov odpust iz Španije ter priznanje vojne pravice obema španskima taboroma. Nenadno italijansko popuščanje napram Angliji smatrajo kot Mussolinijevo taktiko v očigled novim oblakom, ki se zbirajo na evropskem nebu in še prihajajočim finančnim težkočam Italije.

Tako izgleda moderna vojna! Pariška zveza prijateljev Kitajske javlja žalostno bilanco dosedanje kitajske vojne. V 7 mesecih je bilo na Kitajskem ubitih milijon ljudi. Japonska letala so s svojimi bombnimi napadi ubila 350.000 žensk, otrok in drugih nevojakov. Nad milijon ljudi je bilo ranjenih. 30 milijonov Kitajcev je brez strehe in kruha. V deželi vlada strašna beda. — Te številke so najstrašnejša obsodba nenasitnega svetovnega imperializma, a očividno za mnoge države še premala izkušnja. — Z bojišč ni poročil o večjih dogodkih, fronti se bojujeta z menjavajočo se srečo. Iz Tokia odpoklicani kitajski poslanik je v neki izjavi poudaril, da bo maršal Čangkajšek nadaljeval z odporom proti Japoncem do skrajnih meja. In če bi Japonci, tako je povdaril diplomat, kedaj res zasedli deželo, kitajskega duha ne bodo uničili nikdar. — Medtem je Japonska odklonila zahtevo Amerike, Francije in Anglije, naj javi svojo moč na morju v smislu svoječasne pogodbe. Njene dosedanje izdatke za kitajski eksperiment cenijo na okroglo 6 milijard šilingov našega denarja.

Rastoča zadrega Amerike. Roosevelt je zahteval od kongresa nadaljnih 250 milj. dolarjev za pomoč brezposelnim. V predlogu navaja, da se je število brezposelnikov v zadnjih 4 mesecih dvignilo za 3 milijone. 2 milijona sta že doslej uživala državno brezposelno pomoč. Najtežje trpi avtomobilska stroka, kjer je nad dve tretjini podjetij zaprtih. (Glej današnji uvodnik. Op. ur.)

Ostale novice zadnjega tedna. Francoski in poljski listi so poročali, da je nezadovoljnost vojaških nemških krogov nad Hitlerjevimi ukrepi minuli teden prikipela do vrhunca in je prišlo do malega puča v vzhodni Prusiji in Berlinu. Nemški listi so te vesti zanikavali. — Severna Irska se je pri nedavnih volitvah izjavila proti de Valeri in združitvi z irsko republiko. De Valera pa od svoje zahteve ne bo odstopil. — Hitlerjev poset v Rimu v maju bo dogodek svetovnega pomena, tako bi se dalo soditi po velikih pripravah Italijanov. — Sv. oče bo na velikonočni pondeljek proglasil tri nove svetnike Cerkve. — V Bukarešti je neznanokam izginil sovjetski odpravnik poslaniških poslov Teodor Butenko. Doslej so ga zaman iskali. — Avstrijska policija je odkrila tiskarno hitlerjanskega „Der oesterreichische Beobachter". — Sodijo, da je padlo med boji za španski Teruel 70.000 rdečih in nad 10.000 nacionalnih vojakov. Teruel so nacionalisti spet zavzeli. — V Atenah je umrl knez Nikolaj, oče kneginje Olge, soproge knezanamestnika Pavla v Jugoslaviji. — V juniju obišče Pariz angleški kraljevski par. — Rumunski kralj baje pripravlja državi stanovsko ustavo po avstrijskem vzorcu. — Bivši drž. pravdnik v Rusiji Kryleńko je bil prognan v Sibirijo.

Zemljiški davek in kmetijstvo.

Spet vlada molk okoli tako pričakovane reforme zemljiškega davka. Merodajni krogi v državi so si svesti, da pomeni dosedanji način obdavčenja kmetijstva v očigled povsem spremenjenim gospodarskim prilikam kmečkih posestev veliko krivico. A previdno, skrajno in **morda preveč previdno** pripravljajo prepotrebno preosnovo sedanjega sistema. Čujejo se pomisleki, češ da je z zemljiškim davkom kakor z najemniško zaščito: ves gospodarski aparat države je postavljen na sistem, ki izračunava kmetu za vsako leto enak dohodek in ta dohodek obdavči; sprememba obdavčenja kmetijstva bi imela dalekosežne posledice za ves ostali davčni aparat, pri čemer bi pretresljaji v gospodarstvu ne bili izključeni. Drugi spet pravijo, da bi država in njeni zastopniki že imeli smisel za reformo kmetijskega obdavčenja, a le-te se branijo ostali stanovi, ki bi morali nadoknakniti izpad davkov iz kmetijstva iz svojih sredstev. Končno se trdi, da je finančni minister, ki je v zadevah davkov vsekakor zelo merodajen gospod, reformi obdavčenja kmetijstva nenaklonjen.

Čujmo sedaj drugo, kmetom naklonjeno besedo, ki jo je v dunajski „Reichspost" zapisal bivši komisar za štedenje dr. Loebell, ki pravi med drugim:

Vsak mora plačati davke. Nato že misli davkarija, ki leto za letom ocenjuje dohodek posameznikov in po njem predpisuje davek. Vse drugače gre kmetom. Davkarije ne zanima, ali je bil kmetov pridelek v kakem letu visok ali pičel. Pred 70 leti je davkarija pradedu ali dedu predpisala zemljiški davek, občina je pozneje dodala svoje doklade in kmet mora sedaj plačevati brez ozira na to, koliko izkupi za svoje žito, živino in če sploh kaj izkupi. Za davkarijo je tako postopanje sila enostavno, a kmetje se upravičeno pritožujejo in tirjajo obdavčenje po svojih dohodkih.

To željo kmetijstva so merodajni krogi v državi priznali kot upravičeno. Doslej je država skušala odpomoči z manjšimi sredstvi. Dovoljevala je plačilne odloge, dajala subvencije in druge denarne pomoči. A kmetom milodari niso povšeči, marveč tirjajo obdavčevanje po dohodkih. Dolgo so mislili v državi na nekak izravnavalen fond, v katerega bi plačevali nižje obdavčeni za visoko obdavčene. A so prišli na to, da bi nihče ne hotel plačevati v ta fond. Proti reformi sedanjega zemljiškega davka ugovarjajo, da ne bi bila nikakor malenkost, če bi se moral čisti katastralni donos vsako leto posebej izračunavati. To bi stalo težke milijone in bi tudi ne koristilo, ker se cene kmetijskih pridelkov stalno spreminjajo.

Dr. Loebell, ki je sam posestnik, predlaga v naslednjem sledečo reformo, ki jo bo razumel vsak in bodisi še tako preprost gospodar. Davkarija ima od vsake kmetije takozvani posestni list (Grundbesitzbogen), iz katerega sta razvidna velikost in število njiv, travnikov, gozda in ostalih kultur. Označena je na njem tudi kvaliteta ali boniteta posameznih zemljišč. Od časa do časa evidenčni geometer ugotovi eventualne spremembe, če se je pašnik spremenil v njivo, gozd v travnik itd. Krivica je, kar se godi sedaj: **davkarija obdavči kmetov dohodek stalno v isti višini, medtem ko se pridelek in cena stalno spreminjata.** Enkrat se razmerno dobro plačuje krompir, drugič pšenica, sadje ali les, enkrat je dober pridelek krme, drugič žita, sadja. Vse to bi pravičen davek moral upoštevati. Zato bi se davkarija morala ozirati na stalež vsakokratne letine morda na podlagi izkazov kmetijskih zbornic in finančna direkcija bi morala izdati letno navodila, koliko davka se računa v tekočem letu z ozirom na obetajočo se letino in na obstoječe tržne cene na hektar travnika, njive, gozda itd. Ta navodila bi bila najvažnejša pri reformi zemljiškega davka in bi jih finančna direkcija izdelala sporazumno s kmetijsko zbornico. V primeru s kompliciranim izračunavanjem davkov v industriji, trgovini in obrti bi bil ta način obdavčevanja kmetijstva enostaven in za kmete pravičen, ker bi se oziral na vsakoletne kmetove dohodke. Kdor bi ugovarjal, češ da bi se tako skupni davek v višini stalno spreminjal, mora vedeti, da je baš vsakoletno enako visoki davek krivica za kmetijstvo. Sicer pa se tudi višina ostalih državnih dohodkov n. pr. blagovno-prometnega davka, carine i. dr. stalno menjava.

To torej bi bil preprost način preosnove zemljiškega davka. Morda bi se branil nestalnega davka gospodar kje v bližini mest ali sredi tujskoprometnih središč. Pravičen pa bi bil za kmete daleč proč od prometa, ki so navezani danes zgolj na samopomoč iz bore zemlje.

Domače novice

Sveta Hema, grofica krška.

Sedemstoletni proces za proglasitev ustanoviteljice samostana v Krki za svetnico je bil pred dvema mesecema zaključen: Krška škofija in z njo cela Avstrija ima svetnico-priprošnjico Hemo. Ker uživa sv. Hema tudi med Slovenci velike časti kot domača svetnica, naj v naslednjem podajamo nekatere odstavke njenega bogatega življenja.

Sv. Hema se je rodila v drugi polovici desetega stoletja. Njeni stariši so bili grofi v Brežah in Selčah. Ko je mlada grofična odrastla, se je poročila s savinjskim plementašem Viljemom. Listine navajajo imena pradeda Viljemovega — Valtuni

Podlistek

Juš Kozak:

Beli mecesen.

(38. nadaljevanje.)

Martin ni več videl očeta. V jeseni so orali za ozimino. Stari Bos se je upiral na ročici. Žalost in jeza sta mu upognili križ. Zvesto je gledal črno zemljo, kako se vali izpod pluga.

„Lepa zemlja! Iz nič sem jo naredil. Kakšna ledina je bila tu gori. Šestdeset let! Bel kruh daje, prej je rodila osat."

Na sosednji njivi je plela mlada. „Tak uprite se, oče! Kaj se silite, če ne morete!"

Strupene besede so skelele v srcu. Nič ni rekel, še ozrl se ni.

„Nori od z[illegible]" je pomislil. „Nič ne vidi. Moja kri je tekla v to črno prst!"

Ko so konji zavili na ozare, je hotel vzdigniti plug. Obšla ga je čudna slabost. Noge so se mu ušibile, gore so se zajamale in solnce se je zatočilo v velikanskih krogih. Padal je nazaj in se lovil z rokami.

V mastno prst so se zarile roke. Krčevito so jo stisnile. Nato je omahnila glava v razor in z obličjem v nebo je obležal nepremično. Zaprle so se oči in tihi mir se je razlil po obrazu.

Konji so potegnili. Bos je končal svojo pot med njivami. Prst, ki jo je prinesel domov v mrtvih rokah, mu je mati dala v rakev.

„Jernej, tvoje življenje jo je blagoslovilo!"

Martina niso našli. Šele po pokopu je prišel med križe na tunjška hrib. Stal je na grobu in molil. „Večna luč naj ti sije, oče! Zemlji si dal vse!" Vračal se je čez polja in na ozki stezi med njivami sta se srečala. Liza je prebledela, nosila je otroka s seboj. Ni se ga mogla izogniti. Stopila je že korak v žito, a je obstala na mestu.

Martin se je počasi približal. Oči so se spogledale. Zardela se je do temena.

„Ta je tvoj?" je vprašal.

„Je." Glas ji je drhtel.

„Kaj dela Gržina?"

„V mestu je."

„Pokaži mi malega," je prosil s posebno mehkim glasom.

„Pusti ga! Ti si od očeta preklet!" V prsih ji je zavrelo, izjokala bi se zaradi teh besedi. Ni ga mogla pogledati, ko je šla mimo.

Martin je hodil dalje s pikrim smehljajem na ustih. Nocoj si ni kuhal večerje. Ležal je na postelji in strmel v okajeni strop.

„Ali ga imam človeka na svetu?" je razmišljal. „Nimam ga."

Zunaj je divjala nevihta. Strele so žvenketale med skalami, drevesa so se hotela iztrgati. Strašna jeza je grmela nad zemljo ter jo pretresala.

„Nebo preklinja zemljo!" je zašepetal Martin.

„Skala in drevje ga prosita usmiljenja. Voda rjove doli v strugi. Na Trati je prižgala mati svečo. Bog zna, kje se skrivajo moji gamzi."

Nebo se ni moglo umiriti. Dež je prenehal, grom pa je pretresal gore. Tedaj je Martin vstal, v koči mu je bilo pretesno.

Zamajal ga je vihar, ko je stopil na prag. Gori se je pretrgalo nebo in gorski velikani so stali v ognju. Jemalo mu je vid, ko je zavil po grapi. Globoko je sopel, ko se je dvigal iz gozda.

Ognjeni curki so mu razsvetljevali pot. Kadar se je odprlo nebo, je obstal.

„Kdor je preklet, mu ni za življenje."

Vihar je utihnil, oblaki so se razvlekli in odkrili migljajoče zvezde. V čistoti ozračja je Martinu odleglo. Tam zadaj je še zamolklo bobnelo.

„Nebo se je usmililo," je dejal tako, kakor bi govoril sebi.

Solnce ga je obsulo v Kalcah. Sredi blestečega kamenja je štrlel iz zemlje ožgani štor.

Martin ga je spoznal. „Še dihaš moj stari! Senco ti je pa vzelo," je govoril in se zagledal v zenice neba.

*

Gore so stale, nad njimi so šla leta. Martin se je staral. Nekega dne je prišel v tuhinjsko dolino in se ustavil pri samotni hiši. Gospodar je sedel v hiši, pa je prišel na prag, ko ga je zagledal.

„Pojdi z mano!" mu je dejal Martin tiho.

Hodila sta po cesti in molčala, dokler nista zavila v hosto. Tam se je Martin ustavil.

„Tvoja puška je zarjavela," je dejal.

(Dalje sledi.)

— in Heminega — Zwentibold (Svetopolk). Po teh bi se dalo slutiti, da sta Viljem in sv. Hema potomca starih slovenskih plemiških družin. V zakonu se jima je rodil sin — legenda imenuje dva sinova — ki pa je umrl v mladeniški dobi. Viljem, mož sv. Heme, se je po nekaj letih zakonskega življenja podal na romarsko pot na svetniške grobove in se ni več vrnil.

Sv. Hema je bila sorodnica nemškega cesarja Henrika II. Svetega. Kot grofici krški so ji bile v last prostrane pokrajine, a po izgubi moža in sina je plemenita gospa sebe in svoja posestva posvetila verskim namenom. V dolini reke Krke je ustanovila samostan sedemdesetih devic in dvajset duhovnikov, ki so za redovnice opravljali božjo službo. En del zemljišč in tod podrejeno ji ljudstvo je podarila cerkvam v Solnogradu in Bambergu, sama pa od solnograškega nadškofa sprejela redovniško obleko. S posebnim odlokom je odredila, da si izmed ljudstva, ki je bilo po Heminem vstopu v samostan podložno temu, sme vsak prvorojenec kupiti svobodo za ceno pol talenta in petnajst denarjev, drugi sinovi pa so se smeli odkupiti samo, če je pritrdilo samostansko vodstvo. Svobodnjakom, ki so služili krškemu samostanu, je posebej naročila, naj s svojimi podložniki enako postopajo. Hemin odlok in naročilo najprej pričata o tedanjem fevdalnem sistemu, po katerem preprosto ljudstvo ni imelo niti osebne svobode niti lastninske pravice, in še o neverjetni človekoljubnosti plemenite žene, ki se je zoperstavila tedaj veljavnim državnim postavam, po kateri je bila svoboda pridržana samo plemiškim družinam in redkim poedincem iz drugih stanov.

V samostanu je sv. Hema vodila strogo redovniško življenje, odklanjala vsako vodilno mesto in umrla najbrže leta 1045. Po njeni smrti so se začeli dogajati številni čudeži, ljudstvo je častilo vzvišeno redovnico z veliko vnemo, ob sedmi stoletnici je bila proglašena blaženim in leta 1937 pa za svetnico.

16letnica sv. očeta Pija XI. Leta 1922 je bil Pij XI. kronan za papeža. Imenujejo ga očeta Katoliške akcije, ker je svojo posebno pozornost posvetil pritegnitvi lajikov v apostolstvo Cerkve. Oče Pij XI. je izza časa reformacije prvi cerkveni poglavar, ki krščanstva ne samo brani, marveč mu hoče spet pridobiti ves razkristjanjeni odpadli svet. Neumorno delo sivolasega naslednika sv. Petra pripravlja Cerkvi novo dobo živega krščanstva. — Ob svojem jubileju je bil sv. oče deležen čestitk vsega sveta.

Avstrijske represalije proti Jugoslaviji. Politična korespondenca z Dunaja javlja: Koncem decembra 1937 so mariborske oblasti izgnale vodjo domovinske fronte in nekatere njene člane, češ da je njihovo delovanje naperjeno proti interesom kraljevine Jugoslavije. Avstrijske oblasti so v tej zadevi opetovano intervenirale, a niso od jugoslov. strani o delovanju teh članov domovinske fronte dobile nobenih konkretnih pritožb. Splošne pritožbe z jugoslovanske strani so bile v celoti ovržene. Ker se kljub temu niso izgoni iz države razveljavili in so bili medtem izgnani še drugi avstrijski državljani, je bila zvezna vlada po skoroda šesttedenskem brezuspešnem trudu, da prijateljskim potom zadevo uredi, prisiljena, da s svoje strani izžene nekatere v Avstriji bivajoče jugoslovanske državljane, ki so osumljeni protidržavnega delovanja. — Nepotrjene vesti govorijo, da je bilo iz države odslovljenih okoli 60 oseb jugoslovanskega državljanstva. Tekom 24 ur so morali zapustiti mejo tudi 4 jugoslovanski državljani, bivajoči n Koroškem, in sicer čevljar in mali posestnik Pavle Kričej iz Hodiš, mali posestnik Franc Kuraš iz Sveč, organistinja Ivanka Kronabethvogel iz Globasnice in celovški gostilničar Marijan Šilovič. — V interesu težko prizadetih družin, ki so oropane očetov-varuhov, bi bilo želeti, da bi se meddržavni spor čim prej mirnim potom uravnal in bi se osebno povsem nedolžni izgnanci zamogli spet vrniti v krog svojcev.

Vojaška službena doba podaljšana. Zvezna vlada je odredila, da podaljša vojaško službeno dobo od 1 leta na 18 mesecev in sicer za službovanje z ali brez orožja. Enoletni prostovoljci služijo samo eno leto. K naborom bo poklican letnik, ki je v tekočem letu dosegel 20. starostno leto. — Z gornjim vladnim odlokom je doba obveznega vojaškega službovanja v Avstriji prilagodena oni v Jugoslaviji.

Ljudstvo in oblasti. Z dne 9. t. m. prinaša dunajska „Reichspost" sledeče zanimivo poročilo iz sodnijske dvorane: V Lincu je divji lovec Jungwirt tožil lovca Simaderja. Simader je nekoč zasačil Jungwirta v gozdu in ga ustrelil v nogo. Jungwirt se ni upal k zdravniku, rana se je hujšala in nazadnje so mu morali odrezati nogo. Zdaj je nekdo divjemu lovcu svetoval, naj toži lovca zaradi poškodbe. Obravnavalo se je pred sodnijo tako: Sodnik: „Po deželni lovski postavi imate pravico streljati, ako divji lovec ne obstoji na klic ter se krije." Obtoženi lovec: „Da, tako je! Kar sem storil, sem upravičeno storil." Sodnik: „Po kazenskem zakonu pa smete streljati samo v silobranu. Zakaj ste streljali?" — Lovec: „Ker divja lovca orožja nista odložila. In jaz nisem vedel, kaj še nameravata." — Sodnik je vprašal še druge lovce za mnenje in vsi so se izjavili, da bi istotako streljali. Sodnik je končno lovca sodil po kazenskem zakoniku na osemmesečni zapor ter 1000 S plačila za prestane bolečine divjemu lovcu. — Sodba preseneti vsakogar, kdor ne pozna določbe kazenskega zakonika, ki dovoljuje streljanje samo v silobranu. Kazenski zakonik je veljaven nedvomno tudi za obmejno carinsko službo. Pričakovati je sedaj na podlagi razsodbe linškega sodišča, da bo dež. carinski urad svoje uslužbence primerno poučil, kedaj smejo streljati na tihotapce in kedaj ne. Žalostni slučaj, ki se je pripetil pred mesecem v Železni Kapli, priča o tem, da vladajo med carinskim osobjem nejasni pojmi glede postopanja napram bežečim tihotapcem.

O nalogah Heimatbunda je govoril o priliki obdarovanja otrok v Rožeku dr. Maks Rumpold. Uvodno je poudaril, da zbira Heimatbund vse domovini zveste in jim hoče pripomagati do pravic, kakoršne uživajo zavedni Slovenci. (!) Le-ti uživajo po izjavi predsednika Slovenske prosvetne zveze svobodo kulturnega in gospodarskega udruževanja, medtem ko v Jugoslaviji zatirajo nemško manjšino, razpuščajo akademska društva in kmetom zabranjujejo predajo posestev sinovom pod pretvezo, da so državi sovražni. Heimatbund nima nič proti temu, če se kdo priznava k slovenski narodnosti, a se protivi temu, da bi se kdo silil h priznanju. Heimatbund bo ostal zvest vindišarjem, ki čutijo bolj nemško kakor marsikateri Nemec, in ne bo pripustil, da bi jih kedaj vodila Ljubljana. „Z orožjem smo branili nedeljeno Koroško, z uma svitlim mečem bomo šli v boj za nemško skupnost. Nas naj kulturno vodijo od severa in ne od juga!" Govornik je v naslednjem očital Slovencem, da so šli v fronto z željo, da bi ribarili v kalnem in si skovali dobiček. „Gut vaterländisch aber kann nur sein, wer deutsch fühlt und denkt!" Končno je pozval prisotne, naj se odslej poslužujejo v domačem in javnem krogu samo še nemščine. — Izvleček famoznega naziranja Heimatbundovega sotrudnika dajemo na znanje našim bralcem, ki si bodo sami ustvarili sodbo o tem, kdo med nami moti ljubi mir in red.

Ubogi zapeljani šolarji. Iz Zgornje Vesce nam poročajo: Tukajšnja šolska mladina se na pobudo učitelja Filipiča vadi za neko nemško igro. V kakem duhu se vršijo vaje, kažejo nočni klici in kriki „Heil Hitler" in „Nieder mit den Tschuschen!" Čudno motenje nočnega miru priporočamo pozornosti krajevne domovinske fronte.

Beograd. Na svečnico sta praznovala zlato poroko ugledni lesni trgovec g. Josip Janežič in njegova družica Marjeta. K družinskemu prazniku se je zbral krog sinov, hčera, vnukov, pravnukov in številnih prijateljev. Josip Janežič je rodom iz Podgorij v Rožu, pred 50 leti je povedel pred oltar brhko Marjeto Müller-jevo. V srečnem zakonu se je rodilo 13 otrok, od katerih jih živi še 9. Janežičeva družina je bila vsikdar zavedno narodna. Po glasovanju je moral g. Janežič z družino zapustiti svoj rodni kraj in si je poiskal svoj novi dom v Beogradu. Eden sinov je ostal na domačiji v Podgorjah, ena hčerka je poročena na Nizozemskem, druga v Ljubljani, ostali pa so si ustanovili lastna ognjišča v Beogradu. Svojo zlato poroko sta Janežičeva praznovala v vedrem zdravju ter bila deležna prisrčne hvaležnosti svojih otrok. V največje veselje pa jima je 21 vnukov in štirje ljubki pravnuki. Uglednima rojakama in celi njuni družini k lepem jubileju iskreno čestitamo.

Rosental—Iz Roža. Nismo še povedali, kako smo se vzradostili, ko nas je naš prijatelj in glasnik „Koroški Slovenec" z novim letom začel posečati v tako okusno povečani obliki. Skušali bomo, da se uredništvu in upravi za njun trud in požrtvovalnost oddolžimo s točnim plačevanjem naročnine in marljivim sotrudništvom. Pa še nekaj! V 4. številki našega lista je izšel za 50letnico smrti Andreja Einspielerja kratek življenjepis velikega našega probuditelja. Čudno se nam sedaj zdi, da se je ta številka izgubila nekje na pošti in je naročniki niso sprejeli. Radi bi vedeli, ali je bil zgolj slučaj ali namen!

Feistritz i. R.—Bistrica v Rožu. Delovodja na Rolfovi žagi Ludvik Konjič je 4. t. m. šel v prostovoljno smrt. Ustrelil se je v srce. Pri podjetju je bil kakih 6 let. Živel je ločen od svoje žene. Ker je zdravnik izstavil spričevalo, da je samoumor izvršil v zmedenosti, mu je župnijski urad moral dovoliti cerkveni pogreb. G. župnik so opravili pogrebni obred na grobu. — V septembru minulega leta je umrl delavec Karl Piber, katerega je zadela srčna kap. Živel je v divjem zakonu, zato mu je Cerkev odrekla pokop z spremstvom duhovniškem. — Ker vlada sedaj med ljudstvom zbog različnega postopanja župnega urada nevolja, sledeče v pojasnilo: Cerkvena postava odreka samomorilcem cerkveni pogreb. Kdorkoli si pri polni zavesti vzame življenje, se je izobčil iz Cerkve. V zdravnikovih rokah je, da odloči o samomorilčevi razsodnosti ali nerazsodnosti. Ako potrdi zdravnik, da je bil samoumor izvršen v duševni zmedenosti, se mora Cerkev ravnati po zdravnikovem potrdilu. Nedvomno pa stoji dejstvo, da vplivajo cerkveni pogrebi samomormilcev kvarno na versko zavest ljudstva, ko se v slučajih divjih zakonov nastopa z vso strogostjo. V interesu Cerkve bi torej bilo, da pri državi izposluje večjo jasnost glede izstavljanja zdravniških spričeval o duševni zmedenosti samomorilcev.

Drobiž. Kmetijska zbornica je odredila prijavo pridelovanja zelenjadi in okrasnih rastlin do 15. t. m. Povod so nepovoljne tržne cene za tovrstne pridelke. — Berlinska vlada je odredila prijavo svojih državljanov v inozemstvu. — Pliberški župan g. Karl Tschernitz je bil odlikovan z viteškim križcem. — Kmetijska zbornica je dobila gen. tajnika v osebi inž. Hellmanna iz Nižje Avstrije. Poverjeni so mu personalni, finančni in šolski referat. — Tekoče šolsko leto se zaključi z 2. julijem. — Celovška tovarna vžigalic Sirius je za prehodno dobo ustavila obratovanje. — V nevarnosti je Štefanov stolp na Dunaju, a za popravo nedostaja sredstev. — Vožnja na evharistični kongres v Budimpešti 24. do 29. maja stane iz Celovca in nazaj skupno s prehrano od 62 do 100 S. — Licencovanje žrebcev se vrši 3. marca v Beljaku, na Čajni in Šmohoru, 5. marca v Labudu, Pliberku, Velikovcu in Celovcu. — V Dravi je utonil 40letni dimnikar Engelbert Ritzmann iz Borovelj. — V Zagrebu je umrl senator dr. Pavelič, ki je svoječasno predal kralju Aleksandru listino v ujedinjenju treh narodov v kraljevino. — V Srednici pri Mostarju je izbruhnil v hiši, kjer se je ravno vršilo veselo svatovanje, požar, ki je tirjal 36 smrtnih žrtev. — Celovška policija je prišla na sled tajni komunistični organizaciji, ki je bila razpredena po vsej deželi. Prijela je voditelje, preiskave pa se nadaljujejo.

Naša prosveta

Podjunčani, 20. februarja v Šmihel!

Za celovškim in spodnje-rožanskim pevskim okrožjem sledijo sedaj pevci spodnje Podjune. Vrli člani šmihelskega „Korotana", Libučani in oni z Dvora, fantje iz Štebna in Večne vesi, mešani zbor Pliberk—Šmihel in vrhuvsega sloviti fantovski okrožni zbor vabijo vso Podjuno na veliko pevsko prireditev dne 20. t. m. pri Šercerju v Šmihelu. Skupno in posamič bodo podajali venec izbranih slovenskih narodnih in umetnih pesmi. Vestne dvomesečne vaje pod vodstvom vrlega okrožnega pevovodje g. Zdravka Hartmana pričajo o tem, da bo spodnja Podjuna uspešno tekmovala s sličnima velikima prireditvama v Škofičah in Borovljah. Veliki interes med Podjunčani za nameravani pevski nastop v Šmihelu pa dokazuje, da tudi občinstvo nikakor ne bo zaostajalo za Rožani in Gorjanci v pogledu zanimanja in navdušenja za lepo slovensko petje.

Razgibanost naše pevske prosvete zgovorno pripoveduje o našem kulturnem bogastvu. Še gorijo na Koroškem slovenska srca za vse dobro in plemenito in plaméni srčnega našega idealizma se užigajo v ubrano slovensko pesem. To mora biti mlado, od materializma še neoskrunjeno ljudstvo, ki proč od računarstva in profitarstva, teh smrtnih bacilov naše dobe, išče tudi solčno stran življenja na zemlji in jo najde tudi v svoji pesmi. Pravijo, da je svet takšen, kakoršen živi v dušah posameznikov in občestev. **Potem je naš slovenski svet, četudi je v njem tolikanj žrtev, pritrgovanj, skromnosti in ubožnosti ter še toliko prezira močnejših, vendarle lep in vreden življenja. Saj ga izpolnjujejo tudi verna, boguvdana molitev, težnja po solidni izobrazbi in ne najzadnje plemenita srčna čustva, čijih najlepši izliv je naša sočno-mehka melodija.** Predobro vemo, da so tod, samo tod korenine naše pravicoljubnosti in zdrave kulturnosti, iz katerih bijemo boj za pravico malega, a zdravega naroda.

Zato, pevci podjunski, pozdravljeni še s tega mesta! Liki vaši bratje ob Dravi in jezeru ste tudi vi klicarji k zdravemu krščanskemu in slovenskemu življenju in zato zdravniki svojega ljudstva v času morečih gospodarskih skrbi. neizpolnjenih kulturnih nad in nerazčiščenega moralnega ozračja! Z vami vred se zavedamo, da je naše petje naša živa krščanska in slovenska vest! Naj to izpriča še odziv Podjunčanov na dan vaše prireditve! r.

Društva, pozor! Prosvetna centrala poziva društva, ki se na svoječasno zvezino prošnjo glede pristopnic in članstva še niso odzvala, naj to čim-

prej izvedejo. — Društvo, ki reflektira na gospodarsko-prosvetni tečaj v vigredi, naj svojo željo z navedbo termina takoj sporoči, ker je sicer ne bo mogoče več izpolniti.

St. Veit i. J.—Št. Vid v Podjuni. Igralci „Danice" uprizorijo v nedeljo 20. t. m. ob 3. uri pop. pri Voglu v Št. Primožu veseloigro „Poslednji mož" s sodelovanjem društvenega pevskega zbora. Vabljeni!

Gallizien—Galicija. Led smo prebili. Na novo dograjenem odru pri Suhcu v Encelni vesi so predzadnjo nedeljo nastopili naši tamburaši in igralci. Dvakrat zapored smo igrali in obakrat pri dvorani, polni prav hvaležnega občinstva. Uvodno je pozdravil navzoče v lepih, izbranih besedah predsednik društva g. Pušnik, nakar so zasvirali naši pridni tamburaši pod vodstvom g. Ogrisa. Igro „Pogodba" so igralci, ki so večinoma novinci, podajali z neverjetno iskrenostjo in uživetjem ter so želi od gledalcev burno pritrjevanje. Nekatere vloge so bile podane naravnost mojstrsko in smemo sedaj upati, da bo društvo lahko seglo še po težjih in lepših oderskih prireditvah. Saj imamo fante in dekleta, ki so uprav rojeni za nastop in oder. Toplo jim k prvemu uspehu čestitamo! S posetom so nas razveselili sosedje iz Št. Vida in Žitare vesi in nadamo se, da jim kmalu lahko vrnemo njihovo prijaznost. Naši tamburaši pa so se že začeli vaditi za veliko prireditev v maju. Bog jih živi, naše korenjake!

Sklep gospodinjskega tečaja. (St. Egyden—Št. Ilj.) Nad vse slovesno, pa tudi prisrčno se je zaključil gospodinjski tečaj z dvema prireditvama: z razstavo in zabavo. Razstava nas je posebno razveselila, ker niso bile razstavljene samo razne sladke umetnosti in okusni mesni izdelki bodočih gospodinj, ampak tudi veliko ročnih del, perila, oblek, vezenin itd. To kaže, da so se dekleta pod spretnim vodstvom gčne Milke učile vse, kar rabijo za dom, kuhanje, šivanje perila in oblek in pletenje. Da so starši hvaležni za tak pouk, je pokazala ogromna udeležba pri sklepni prireditvi. Ne samo fara, ampak vsa bližnja okolica je bila zbrana, tako da veliki prostor ni mogel sprejeti vseh obiskovalcev. Spored je bil sila pester, da ni mogoče vsega našteti, kar se je nudilo gledalcem v dvorani in poslušalcem pred njo. Tamburanje, petje, prizori malčkov, nastopi deklet, ne bomo hvalili enih ne drugih, vsi so dobili toplo pohvalo in zahvalo od navdušene dvorane. Ne moremo pa preiti tehtnih besedi g. predsednika S. P. Z., ki je poudarjal, da vrši prosvetna zveza svoje delo za podvig domače kulture uma in srca v najožji zvezi z domačo hišo. „Kakor Miklova Zala ni zgubila poguma, tako naj ga tudi dekleta in z njimi vsi ne izgubimo, dokler ohranjamo ljubezen do doma kakor jo je ohranila Zala. Ko je govornik končal z besedami pesnika Župančiča, mu je navdušeno pritrjevala vsa dvorana. Po govoru so dvorano razveselili rdeči palčki in vaški orkester tako, da so morali ponavljati. Mladina je kar žarela veselja. Po pravici je nato poudarjal nek gost, kako in zakaj Cerkev varuje materni jezik in da delamo v tesni zvezi s Cerkvijo, če mladini nudimo vzgojo na podlagi, ki so jo dali starši v predškolski dobi. Za ta red vzgoje se bomo borili tudi v bodoče in naš zaveznik bo Cerkev, zato ne strašimo se truda in tudi ne nasprotovanja! Kako prihaja od srca in prevzema srca domača pesem, je dokaz prisrčnost palčkov in orkestra in srčna povezanost s poslušalci. Po sklepnih besedah domačega g. župnika se je splošno izražala želja, naj bi kmalu spet doživeli slično prireditev.

Gospodarski vestnik

Ponovno dobivamo vprašanja glede prevoznih stroškov živine ali svinj na dunajski trg. Prevozni stroški se računajo za vagon in potem razdelijo na kg žive teže prevožene živine. Za prevoz par volov iz Pliberka na Dunaj se je računalo 156,50 šilingov. Iz posebnega fonda se nato povrne polovica prevoznih stroškov. Ker pri naših gospodarskih in živinorejskih prilikah nimamo prvovrstne živine, so tudi na dunajskem trgu cene razmeroma nizke, tako da požrejo prevozni stroški velik del izkupnine. Kdor se le more iznebiti svoje živine na domačem trgu, je vsekakor na boljšem.

Sadimo orehe. Orehe zanemarjamo, ker pozno rodijo in ne trpijo poleg sebe drugih dreves. A orehov sad je trpežen, uporablja se na številne načine, orehov les pa ima visoko ceno. Dobro izzorelo seme položimo v zemljo v marcu ali jeseni. V naslednjih mesecih zemljo večkrat rahljamo, ob suši namakamo, vigredi drugega leta vzamemo enoletne sadike ter jih presadimo na določeno mesto. Važno je, da je jama široka. Če vsadimo več drevesc, naj bo med njimi razdalja vsaj 12 metrov. Orehovo deblo je silno občutljivo, zato bomo mlado naslonili ob kol in ga v zimi ščitili pred zmrzlino in divjačino. Čim se je drevesce prijelo, ni potrebna druga skrb, po 10 do 12 letih bomo lahko spravili prvi pridelek. Ker doseže oreh do 100 let, nadoknadi pozno rodovitnost z dolgoletno. Za orehe je nazboljša lega v višini do 600 metrov nad morsko gladino.

Kedaj ima kmet pravico do povračila škode, povzročene po divjačini. Nedavno je zvezni sodni svet razsodil v tej zadevi sledeče: Po določbah lovskega zakona se škoda, povzročena po divjačini v sadovnjakih, zelenjadnih vrtih in njivah povrne samo tedaj, če zamore gospodar dokazati, da se je škoda pripetila, četudi je ukrenil proti njej, kar vesten kmet običajno napravi, da se obvaruje škode po divjačini. Drevesnice s pokvarjenimi plotovi torej, nezavarovana in divjačini izpostavljena drevesca, nezaščitene zelenjadne grede pričajo o nevestnem gospodarju. — Si je treba zapomniti.

Nikar svežega gnoja v brazde! Ta poizkus so napravili v Nižji Avstriji: štiri njive so pripravili in sicer prvo brez gnojenja, drugo s suhim, slamnatim gnojem, tretjo s svežim gnojem in četrto z dobro uležanim. Najslabši pridelek je dala druga njiva, negnojena in s svežim gnojem gnojena njiva sta dali približno isto količino pridelka, njiva z uležanim gnojem pa je dala pridelka za tri petine več od ostalih. Posebno občutljiv je na sveži gnoj krompir. Gnoj bodi star od 8 tednov do dva meseca. Slamnat gnoj navozimo na velik kup in ga dobro stlačimo; če za to ni več časa, svetujejo strokovnjaki dodatek žvepleno-kislega amonijaka, ki ga potrosimo po gnojišču.

Servituti (služnostna pravica) morajo biti vknjiženi. Posestnik je prodal polovico gozda sosedu ter si izgovoril tudi pravico grabljenja stelje na neprodani polovici. Dogovor je ostal samo ustmen. Posestnik sedaj sme neprodano polovico prodati ne glede na ustmeni servitut, če prvi kupec na temelju ustmenega dogovora ne zahteva njegove vknjižbe. Čim posestnik proda svojo drugo polovico, jo dobi novi kupec brez bremena.

Zarjavele vijake (šravbe) odstranimo iz lesa, če vzamemo kos železa, debelega kot kapica vijaka, in ga žareče segrejemo v ognju. Nato ga držimo nekaj časa na vijakovo glavo in to še parkrat ponovimo. Vijak se segreje, les okoli njega posuši, rja na vijaku se odkruši in z lahkoto vijak odvijemo iz lesa.

Domača lekarna se začne na vrtu. Prištedi nam mnog denar, če ima gospodinja le nekoliko smisla za zdravilna zelišča. Baldrijan, ajbiš, encijan, kumna, žavbej, timijan itd. so zdravilne rastline, ki pomorejo v stoterih boleznih. Važno je shranjevanje zdravilnih zelišč in koreninic. Najprej odstranimo nezdrave rastlinske dele, posušimo zelišča povezana v male šopke ter jih hranimo v papirnatih škrnicljah ali škatljah na suhem.

Velikovški trg minulega tedna. Na živinski trg so prignali 2 konja, 1 bika, 2 pitana vola, 1 mladega vola, 12 krav, 3 telice, 47 prašičev, 62 plemenjakov in 18 ovac. Cene se niso spremenile, zaklani prašiči so bili po 1.75—1.80 S. — Na blagovnem trgu: jajca 12, sirovo maslo 2.80—3.20, stare kokoši 3—4, mlade 1.50—3.00, pšenica 40 do 41, rž 30, oves 26—27, proso 22, konoplja 45, ječmen 26—32, koruza 22, ajda 26, krompir 11—12 S za 100 kg.

Zanimivosti

Japonska družina Mitsui nima menda para v ostalem svetu. Vzor je prave kapitalistične družine. Upravlja ogromno premoženje, vodi svoje banke, ima svojo trgovino s svilo, bombaževino in volno, šteje ogromno industrijo za svojo lastnino in ima investirane visoke svote v tujih industrijskih podjetjih, vzdržuje za svoje zaposlence svoje zavarovalnice, trgovinski posli podjetja Mitsui pa se raztezajo na vse dele sveta. Svoje roke stegajo po Mandžuriji in nedvomno se skrivajo njihovi interesi tudi v Mongoliji, koder se sedaj bije krvava vojna. Poznavatelji Japonske trdijo, da ima rodbina Mitsui v rokah vse niti japonskega gospodarstva in da lahko postane nevarna sličnim gigantskim podjetjem v Ameriki in Evropi.

Z rožami so obogateli prebivalci otočja Scilly ob angleški obali. Slučajno je pred desetletji nekdo vsadil na pusto zemljo narcise. Izredno podnebje in druge okoliščine so pripomogle, da so se narcise razcvetele ravno v času, ko je v Angliji najhujša zima. Otočani so takoj pograbili najnovejše odkritje in nasadili na tisoče in pozneje na milijone narcisnih čebulic. Začeli so tudi gojiti vijolice, tulipane, mačehe. Angleži, ki so strastni ljubitelji cvetja, so njihovi odjemalci. Danes so nekoč bedni otočani premožni ljudje sredi svojega rožnatega kraljestva.

Skrivnostno ladjo gradijo Francozi. Bo to velika oklopnica, na kateri ne bo nihče živel, ki bo vedno sama plula po določeni poti, z večjo ali manjšo brzino, se ustavljala, okrenila, zavila v gost dim itd. Njen poveljnik bo več kilometrov do nje po radiju sporočal razna povelja, katera bodo stroji sami izvrševali. Ladja bo namreč imela poseben sprejemni aparat, ki bo sprožil ali ustavil njene stroje. Ladja bo služila ladijskim topničarjem za tarčo.

Vseh ljudi na svetu je po podatkih francoskega stastističnega urada 2116 milijonov. Četrtina vsega človeštva pripada Britaniji, na Kitajskem živi 437 milijonov, v sovjetski Rusiji 171 milj., v ameriških Združenih državah 144 milj., v Franciji in kolonijah 111 milj., na Japonskem 99 milj., v Nemčiji 68 milj., v Italiji 51 milijonov ljudi. Od kontinentov je na prvem mestu Azija, kjer živi nad polovico vseh ljudi, sledi Evropa s 526 milijoni, Amerika s 261 milj., Afrika s 151 milj. in Avstralija s 11 milijoni.

Leopardi kot lovski psi. Namesto psov imajo lovci ponekod na vzhodu leopardom podobne divje mačke, katere zovejo Egipčani „čite". Nenavadno hitre in spretne so ter posekajo vsakega psa. Med štirinožci držijo te mačke hitrostni rekord. Nedavno so v Angliji priredili tekmovanje med najhitrejšimi psmi in čitami. Pred živalmi je tekel električen zajec, na katerem je bil pritrjen kos zajčjega mesa. V par trenutkih so čite ali leopardi nadkrilili pse in bili deležni zajčjega plena.

V spanju spremenila svojo narodnost. Madžarska Iris Farczadi v Budimpešti je nedavno zbolela in ležala dalje časa v nezavesti. Prepričani so bili, da bo umrla. Ko se je prebudila, ni več hotela vedeti o tem, da je Madžarka, marveč trdi, da je španska kmetica Lucija Alvarez. Ne pozna več svojega maternega jezika ne starišev, govori neko špansko narečje in pripoveduje o 14 otrokih, ki jih ima na Španskem. Zdravniki stojijo pred nerešljivo uganko. Dekle je skrbno nadzorovano, v svoji samoti se je uredilo bivališče čisto po španskem in pleše španske narodne plese.

Potovanje na mesec ni nesmisel, pravi predsednik nekega britanskega znanstvenega društva. V dokaz navaja, da je človeštvo smatralo vse sedanje izume v tehniki razsvetljave, prometa i. dr. nekoč za prazne domišljije. Baje ima predsednik že pripravljen načrt za ladjo, ki bo letela preko mej zemeljske privlačne sile. Vse ima že točno preračunano, samo denarja mu manjka. Prepričan je, da ne bo minulo sto let in potovali bomo v vsemirje kakor sedaj kam na obisk.

Zakaj so zveri divje? Če bi na svetu ne bilo strahu in lakote, bi živela volk in jagnje, lev in tele, pes in mačka v najlepši slogi. Iz strahu in iz lakote zveri napadajo, grizejo, koljejo. Za časa svetovne vojne so učili po vojaščinah vojake, kako morajo pri napadu vpiti, kazati zobe in se še drugače kretati, da vzbudijo strah pri nasprotniku. To se pravi, da je tudi pri človeku slično kakor pri živali. Iz strahu se države oborožujejo, iz strahu bojujejo. Če bi kedaj ne bilo strahu in lakote, pa bi bil raj na zemlji.

Siromak. Gospodar: „Včeraj ste imeli berglje, danes hodite brez njih." — Berač: „O gospod, tako sem siromašen, da sem jih moral pustiti doma, da se prehitro ne obrabijo."

Spomladni ostanki
meter po 70 grošev.
Dirndle za narodne noše v vseh barvah, pralno svilo, modri tisk, rdeče in pisane tiske, posteljnino v vseh barvah, Oxforde, šifone, nitkasto blago, klote, barhante, flanele, klot-molino, ševijote, pepita, zefirje in rjuhe, jag.-brisače, razpošiljamo po povzetju.
Naročite po želji.
30 metrov za šilingov 21·—. 5
Pol kile lepih ostankov za krpanje S 1·—.
R. in Josefine WEISS, Wien 9., Porzellangasse 14

Za S 5 na mesec dobavlja 54

posnemalnike
Jos. PELZ, Wien XV., Mariahilferstr. 164
Ceniki zastonj Zastopniki se iščejo

Za malo denarja
moške obleke 58.—, 48.—, 39.—, ženski plašči 35.—, 25.—, 19.—, ženske obleke 19.—, 13.—, 9.—, Hubertus-plašči 28.—, 22.—, 19.—, delovni in nedeljski čevlji 18.—, 15.—, 13.—.
Trgovina Elba, Villach,
Weissbriachgasse 12 3

Upravnik Pol. in gosp. društvo za Slovence na Koroškem v Celovcu. — Založnik, izdajatelj in odgovorni urednik: Dkfm Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 5.
Tiska Ljudska tiskarna Art. Machát in drušba, Dunaj, V., Margaretenplatz 7.